

ШАХРАЙСТВО ІЗ ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ

©2019 КОЛОДІЗЕВ О. М., КОЦЮБА О. В.

УДК 336.717.11

JEL: G21

Колодізев О. М., Коцюба О. В. Шахрайство із платіжними картками: сучасний стан і заходи протидії

Активний розвиток платіжних систем і поява електронних грошей зумовили підвищення попиту на використання платіжних карток для здійснення фінансових операцій. Це сприяє зниженню «тінізації» економіки. У статті розглянуто динаміку обсягів операцій із платіжними картками. Деякі країни світу мають даний показник, наближений до 90%. За результатами аналізу було визначено, що найбільш поширеною операцією із платіжними картками в Україні є зняття готівки. Одним із мотивів зберігати гроші в готівковій формі є високий рівень шахрайства із платіжними картками. Найбільш поширеними видами злочинів із платіжними картками є скімінг, трапінг, фішинг та IVR-шахрайство. Для того, щоб змінити ситуацію, необхідно поширювати інформацію серед населення щодо нерозголошення приватної фінансової інформації, а також посилювати стандарти якості безпеки даних платіжних карток, емітованих вітчизняними банками згідно із вимогами PCI DSS.

Ключові слова: платіжна картка, платіжна система, шахрайство із платіжними картками.

DOI:

Рис.: 4. Табл.: 2. Бібл.: 11.

Колодізев Олег Миколайович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Коцюба Олена Володимирівна – аспірантка кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

УДК 336.717.11

JEL: G21

Колодізев О. М., Коцюба О. В. Мошенничество с платежными картами: современные реалии и меры предотвращения

Активное развитие платежных систем и появление электронных денег обусловили повышение спроса на использование платежных карток для осуществления финансовых операций. Это способствует снижению «тенезации» экономики. В статье рассмотрена динамика объемов операций с платежными картами. Некоторые страны мира имеют данный показатель, приближающийся к 90%. По результатам анализа было определено, что наиболее распространенной операцией с платежными картами в Украине является снятие наличных. Одним из мотивов хранить деньги в наличной форме является высокий уровень мошенничества с платежными картами. Наиболее распространенными видами преступлений с платежными карточками являются скимминг, трапинг, фишинг и IVR-мошенничество. Для того, чтобы изменить ситуацию, необходимо распространять информацию среди населения о неразглашении частной финансовой информации, а также усиливать стандарты качества безопасности данных платежных карт, эмитированных отечественными банками согласно требованиям PCI DSS.

Ключевые слова: платежная карта, платежная система, мошенничество с платежными картами.

Рис.: 4. Табл.: 2. Библ.: 11.

Колодізев Олег Николаевич – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой банковского дела, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Коцюба Елена Владимировна – аспирантка кафедры банковского дела, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

UDC 336.717.11

JEL: G21

Kolodiziev O. M., Kotsiuba O. V. The Payment Card Fraud: Current Realities and Prevention Measures

The active development of payment systems and the advent of electronic money have led to increased demand for the use of payment cards for financial transactions. This helps to reduce the «shadow economy». The article considers the dynamics of volumes of operations with payment cards. Some world countries have this figure approaching 90%. According to the results of the analysis it was defined that the most common transaction with payment cards in Ukraine is cash withdrawal. One of the motives to keep money in cash is a high level of fraud with payment cards. The most common types of crimes connected with payment cards are skimming, trapping, fishing and IVR fraud. In order to change the situation, it is necessary to spread public information about non-disclosure of private financial data, along with strengthening the quality standards of securing the data of the payment cards issued by the national banks in accordance with the PCI DSS requirements.

Keywords: payment card, payment system, payment card fraud.

Fig.: 4. Tabl.: 2. Bibl.: 11.

Kolodiziev Oleh M. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Kotsiuba Olena V. – Postgraduate Student of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

Сучасний етап розвитку банківської сфери та активізації глобалізаційних процесів характеризується параметрами грошового обігу в структурі показників економік країн світу, які мають тенденцію до остаточного переходу до безготівкової форми розрахунків. Тобто паперові грошові знаки стають певною мірою раритетом, поступово замінюються на різноманітні безготівкові платіжні інструменти, а саме – чеки, платіжні доручення тощо.

Вітчизняними вченими-економістами та практиками цілий ряд робіт присвячено розробці основних видів захисту платіжних карток від шахрайських операцій. Серед них роботи: Бакай О., Ельченко О., Кіреєва К., Петрущак В., Харчук М. та інші. Проте зазначена проблема не вирішена повною мірою та потребує подальших досліджень.

Метою статті є проведення аналізу поширення платіжних карток у світі в цілому та Україні зокрема, а також узагальнення існуючих методів захисту платіжних карток від дій шахраїв.

Швидке поширення нововведень по всьому світу (табл. 1) сприяє розвитку ситуації, коли такі інноваційні підходи стають загальнопоширеними, що також призводить до зростання залежності між платіжними системами різних країн світу. Розвиток системи безготівкових платежів сприяє збільшенню обсягів споживання різних фінансових продуктів, скороченню витрат на проведення платежів, зниженню частки «тіньової економіки».

Фінансові та різноманітні організаційні інновації, спрямовані на оптимізацію витрат на проведення фінансових операцій та скорочення часу на їх обробку, сприяють ефективнішому та безпечнішому функціонуванню бізнесу [1].

Статистичні дослідження підтверджують загальну тенденцію – найбільшу питому вагу в об'ємі усіх операцій, здійснених без використання паперових грошей, займають операції за допомогою платіжних карток. Так, частка операцій із платіжними картками є значною в Саудівській Аравії (92,6%), Китаї (82,3%), Канаді (78,8%), Індії (63,4%), Швеції (66,3%) (див. табл. 1). В Україні параметри операцій, здійснених з використанням платіжних карток, стрімко зросли за 10 років. На рис. 1 наведено динаміку зміни структури обсягів операцій з використанням платіжних карток протягом періоду 2014–2017 рр.

Проте, незважаючи на такий стан речей, іноді мають прояви функціонування фінансових відносин з елементами недостатньо ефективної політики використання саме електронних грошей, що стимулює населення остаточно не відмовлятися від готівкових розрахунків. Цьому твердженню є свідченням той факт, що 90% від обсягу безготівкових операцій серед фізичних осіб України припадає на безпосереднє зняття готівки з платіжних карток у банкоматах банків.

Банківська платіжна картка – це платіжний інструмент, виданий фінансовою організацією, який

підтверджує факт, що власник картки може стягувати зі свого рахунку в банку (дебетна картка) або користуватись кредитними коштами в межах визначеного ліміту (кредитна картка) за домовленість з банком. За способами авторизації платіжні картки розділяються на такі, які передбачають обов'язкове введення персонального ідентифікаційного номеру (PIN) або підпису квитанції (або фізично, або в електронному вигляді).

Важливим аспектом технологічного розвитку системи розрахунків з використанням платіжних карток стало запровадження безконтактних платіжних технологій, що значно підвищило швидкість оплати та пропускну здатність продавців та еквайрів. У сучасних умовах основні платіжні компанії світу American Express, MasterCard, Visa запроваджують різноманітні безконтактні способи оплати.

Наприклад, American Express запровадив безконтактний платіжний інструмент ExpressPay. Щоб зробити покупку, користувачу необхідно тримати брелок для ключів із вбудованим смарт-чипом поруч з безконтактним зчитувачем. При цьому передача інформації з брелоку до зчитувача займає частки секунди, причому здійснення платежу не потребує підпису платника. Опитування користувачів ExpressPay показало, що 93% респондентів будуть «безперечно» та «ймовірно» використовувати цей інструмент в майбутньому. Крім того, 82% респондентів погодилися, що ExpressPay зручніше, ніж платіжні картки.

Технологія PayPass, запропонована компанією MasterCard, дозволяє споживачам, шляхом простого піднесення платіжної картки або іншого PayPass пристрою до спеціального терміналу, сплатити за покупку без фізичного проведення картки через зчитувач. Технологія була розроблена у 2002 р. та дозволяє зекономити від 12 до 18 секунд порівняно із проведенням операцій із використанням готівки.

Компанія Visa представила аналогічний проект безконтактних платежів Visa payWave, який не потребує введення PIN-коду та набув популярності у країнах Європи з 2010 р.

Безпосередньо це є свідченням тому, що гроші повною мірою набувають електронної форми, що зумовлює підвищений ризик шахрайства щодо такого об'єкта права власності. На сьогодні близько 25% усіх випадків шахрайства з платіжними картками здійснюється через дистанційні платежі (замовлення товарів та послуг за допомогою телефону або Інтернет). Злочинець повідомляє продавцю номер чужої картки та термін її дії. Продавець здійснює транзакцію та надсилає товар або надає послугу. Близько 1% збитків завдається обманними заявками на видачу карти. Випадки незаконного використання викрадених або загублених документів, які використовуються для подання заявки на отримання кредиту або видачу кредитної картки, відбуваються без винятку в усіх країнах світу. За інформацією Центру бо-

Динаміка щодо обсягу операцій із платіжними картками в розрізі країн світу за період 2012–2016 рр.

Країна	Протягом періоду в розрізі показників:																			
	2012 р.				2013 р.				2014 р.				2015 р.				2016 р.			
	1*	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Австралія	4,77	1567	0,30	61,9	5,3	1497	0,35	63,1	5,86	1443	0,41	64,7	6,52	1220	0,53	65,6	7,33	1261	0,58	66,7
Бельгія	1,23	498	0,25	48,9	1,33	521	0,26	49,3	1,51	531	0,28	43,8	1,56	455	0,34	47,6	1,7	468	0,36	49,4
Бразилія	8,6	2463	0,35	36,6	9,93	2468	0,40	38,5	11	2454	0,45	40,3	12,02	1796	0,67	42,1	12,7	1797	0,71	43,6
Канада	7,49	1840	0,41	73,9	8,1	1872	0,43	74,9	8,8	1819	0,48	76,3	9,24	1564	0,59	77	9,93	1569	0,63	78,8
Китай	9,01	8226	0,11	80,4	12,97	9185	0,14	83,7	19,75	10361	0,19	86,3	29,02	10866	0,27	81,1	38,33	11236	0,34	82,3
Франція	8,48	2680	0,32	46,9	8,97	2809	0,32	49,6	9,44	2851	0,33	49,8	10,29	2433	0,42	50,9	11	2464	0,45	52,6
Німеччина	3,18	3541	0,09	17,5	3,63	3752	0,10	18,5	3,43	3890	0,09	19,1	3,69	3375	0,11	18,6	4,07	3478	0,12	19
Індія	6,41	1859	0,34	75	7,24	1915	0,38	73,8	8,51	2039	0,42	72,6	10,07	2133	0,47	67,3	12,09	2259	0,54	63,4
Італія	1,63	2071	0,08	38,2	1,81	2130	0,08	40,4	2,03	2151	0,09	42,4	2,27	1832	0,12	42,9	2,61	1859	0,14	45,5
Корея	9,89	1222	0,81	64,9	11,48	1305	0,88	67,4	13,16	1411	0,93	69,6	15,12	1382	1,09	71,6	16,98	1411	1,20	73,1
Мексика	1,52	1187	0,13	51,5	1,76	1262	0,14	54,5	1,98	1298	0,15	57	2,28	1152	0,20	59,9	2,57	1047	0,25	62,4
Нідерланди	2,64	828	0,32	45,7	2,89	967	0,30	45,4	3,17	879	0,36	49,1	3,53	758	0,47	38,5	3,9	777	0,50	51,6
Саудівська Аравія	1,57	736	0,21	91,6	1,6	747	0,21	91,2	1,86	756	0,25	92	2,19	654	0,33	92,4	2,45	646	0,38	92,6
Південна Африка	1,37	396	0,35	49,3	1,62	367	0,44	52,5	1,93	351	0,55	56,2	2,26	318	0,71	59,5	2,77	295	0,94	63,3
Швеція	2,19	544	0,40	65,4	2,4	579	0,41	66,5	2,62	574	0,46	67,2	2,84	498	0,57	67,7	3,17	515	0,62	66,3
Швейцарія	0,66	667	0,10	39,8	0,7	688	0,10	41	0,78	710	0,11	43,3	0,97	679	0,14	47,7	1,08	669	0,16	50,4
Туреччина	2,86	876	0,33	98,8	3,17	952	0,33	91,7	3,38	934	0,36	90,4	3,76	860	0,44	90,4	4,17	863	0,48	90,3
Великобританія	10,55	2670	0,40	57	11,61	2739	0,42	58,9	13,01	3025	0,43	61,2	14,6	2887	0,51	63,2	16,37	2632	0,62	65,1
США	77,94	16155	0,48	65,5	84,22	16692	0,50	67	90,11	17428	0,52	68,2	97,67	18121	0,54	69,5	105,19	18624	0,56	70,8

Примітка: * – 1 – операції з платіжними картками, млрд грн; 2 – ВВП, млрд грн; 3 – питома вага операцій з платіжними картками у ВВП, %; 4 – питома вага операцій з платіжними картками в загальному обсягу безготівкових операцій, %.

Джерело: складено за [2].

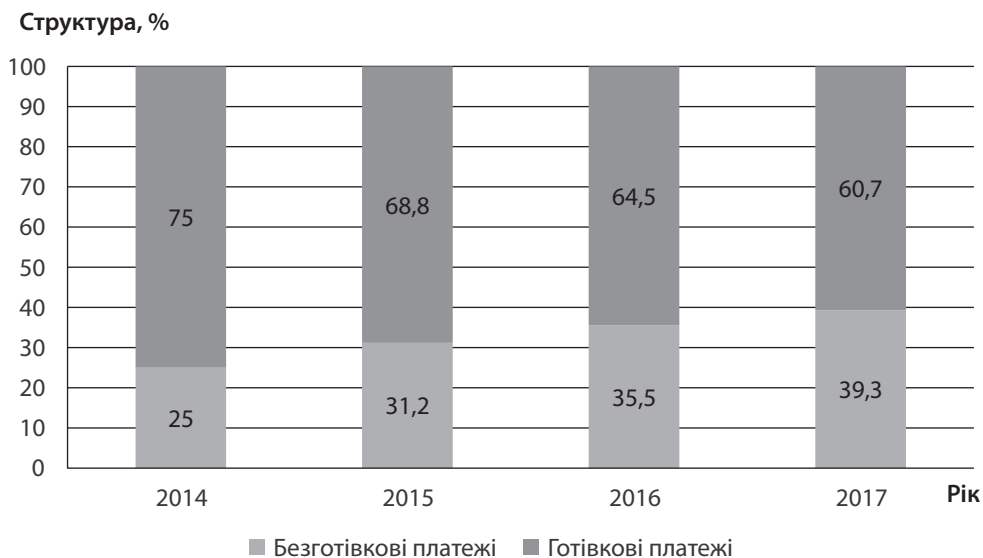

Рис. 1. Структура обсягів операцій з використанням платіжних карток банків України за період 2014–2017 рр., %
 Джерело: побудовано за [3].

ротьби з викраденням персональних даних, у 2017 р. у США були загублені або вкрадені особисті документи приблизно 700 тис. громадян.

Результати аналізу статистики встановлених фактів службами безпеки банків свідчать, що найпоширенішими методами шахрайства під час роботи власників платіжних карток із банкоматами є скімінг та «ліванська петля». Скімінг – це вид шахрайства, коли на банкомат встановлюється невидимий пристрій-накладка, який зчитує інформацію з магнітної смуги картки. При цьому є обов'язковим застосування технічних засобів. Прихована камера встановлюється для зчитування PIN-коду. Шахраї можуть виготовити дублікат картки і зняти готівку.

«Ліванська петля» (трапінг) – це пристрій, який затримує картку і клієнт не може завершити операцію. Зазвичай шахрай знаходиться поруч із клієнтом та запам'ятовує PIN-код. Клієнт вирішує звернутися до банку, у той самий час шахрай знімає пристрій «ліванська петля» та знімає усю доступну готівку з картки клієнта.

Інтернет-шахрайство, як наймолодший вид шахрайства, набуває все більшого поширення у зв'язку із розповсюдженням Інтернет-платежів, у тому числі в умовах розвитку Інтернету речей та інших технологій сучасних продажів товарів і послуг. На рис. 2 у графічному вигляді наведено структуру безготівкових операцій станом на кінець 2017 р. З аналізу даних рис. 2 можна зробити висновок, що Інтернет-платежі так само займають найбільшу частку операцій із платіжними картками в Україні [8].

Фішинг – це розповсюджений вид Інтернет-шахрайства, який передбачає розсилку повідомлень на e-mail про значний виграш, при цьому для його отримання необхідно вказати номер і CVV2/CVC2 код картки. Зрозуміло, що ніякого виграшу людина,

Рис. 2. Структура безготівкових операцій в Україні станом на кінець 2017 р., %

Джерело: складено за [3].

яка вказала дані, не отримає, а навпаки, стане жертвою шахраїв. Також при фішингу практикується створення сайту, який зовні схожий на знайомий і давно перевірений ресурс, через який держатель проводить розрахунки карткою. Саме на таких сайтах відбувається викрадання реквізитів платіжних карток.

IVR-шахрайство (крадіжки даних платіжної картки за допомогою систем зовнішніх інтерактивних голосових відповідей) полягає в тому, що запрограмовані шахраями роботи телефонують держателям платіжних карток і від імені банку просять надати інформацію про Вашу платіжну картку, логін/пароль від Веб-банкінгу, які необхідні для здійснення платежів. На рис. 3 наведено структурно-логічну схему видів шахрайства із платіжними картками.

Раритетні види шахрайства із використанням банкомату

- скімінг
- «ліванська петля» (трапінг)

Інноваційні види шахрайства з Інтернет-банкінгом

- фішинг
- IVR

Рис. 3. Структурно-логічна схема розвитку видів шахрайства із платіжними картками

У табл. 2 наведено результати статистичних спостережень та рівень розподілу частоти виникнення за видами шахрайства (за принципом поширеності) [10].

Таблиця 2

Класифікація шахрайства за принципом поширеності

Типи (види) шахрайства	Частка поширеності шахрайства, %
Шахрайства з втрачанням і викраденням пластикових карток	72,2
Шахрайства з підробленими картками	20,5
Шахрайства з картками, не отриманими законним держателем	2,8
Шахрайства з використанням рахунку	1,4
Інші форми шахрайства	3,1

Національним банком України повідомлено, що у 2018 р. обсяг шахрайських операцій суттєво зменшився у порівнянні із 2017 р. Так, у 2018 р. було викрадено з рахунків клієнтів банків, держателів платіжних карток, 250 млн грн, коли у 2017 р. цей показник становив 600 млн грн [4]. Водночас загалом у першому півріччі 2018 р. на один мільйон гривень видаткових операцій з використанням платіжних карток лише 64 гривні припадало на незаконні операції. За підсумками 2017 р. ця сума становила 77 гривень, у 2016 р. – майже 110 гривень [5]. У 2017 р. від карткового шахрайства постраждали клієнти 51 банку, тоді як у 2016 р. причетними до незаконних операцій були картки, емітовані лише 43 фінансовими установами. За даними НБУ, протягом 2017 р. було здійснено 7,6 тис. неправомірних операцій, що на 2,5 тис. операцій менше, ніж у 2010 р. Найпоширенішим в Україні за кількістю підтверджених інцидентів, що призвели до втрат держателів платіжних карток, залишається банкоматний скімінг: у банкоматах України було виявлено 293 скімінгових пристрої, що перевищує загальні показники 2012 р. у 4 рази. Серед регіонів за кількістю виявлених у 2017 р. скімінгових пристроїв лідирують Київ та Київська область, Одеса та Одеська область, Дніпро.

За статистичними даними, отриманими внаслідок соціологічного дослідження, проведеного Асо-

ціацією «СМА», близько 11% респондентів не могли назвати жодного засобу захисту від шахраїв, решта назвала 1–2 таких засоби. Серед таких засобів 52% з опитуваних назвали необхідність не називати нікому PIN-код, а 22% відзначили неприпустимість передачі картки [6].

Очевидним є той факт, що громадяни України потребують більше інформації стосовно сучасних ефективних та дієвих засобів захисту від такого шахрайства і в абсолютній більшості не знають, як уберегти свої кошти на картці. За таких умов досить ефективним способом запобігання шахрайству є, насамперед, ознайомлення самого банківського персоналу, а насамперед тих осіб, які консультують користувачів платіжних карток під час їх отримання, з актуальними на сьогодні засобами захисту від шахрайських посягань.

Окрім інформування держателів платіжних карток та клієнтів банку, необхідним, на нашу думку, є створення ефективної нормативно-правової бази, яка регулюватиме питання забезпечення банківської безпеки та безпеки операцій із платіжними картками. Національним банком України було затверджено Постанову Правління НБУ № 223 від 30 квітня 2010 р. «Про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням». У 2004 р. світовою банківською спільнотою був розроблений єдиний набір вимог до безпеки даних – Payment Card Industry Data Security Standard (PCI DSS), який об'єднав вимоги найбільш популярних платіжних систем Visa Int., MasterCard, American Express, Discover Card та JCB.

Усі організації, які мають, обробляють або передають інформацію за платіжними картками, уповноважені вищезгаданими платіжними системами, повинні відповідати стандарту PCI DSS. Обов'язкові вимоги наведені на рис. 4.

Процес обмеження ризиків при емісії зводиться до мінімізації впливу ризикових чинників використання банківських карток на прибутковість бізнесу в цілому. В основу процесу може бути покладена середньостатистична модель поведінки клієнта, що характеризується рядом параметрів, відхилення від яких система онлайн-моніторингу може сприймати як шахрайство і відмовляти у проведенні операції. Проте побудова адекватної статистичної моделі поведінки клієнта вимагає значного часу та великих об-

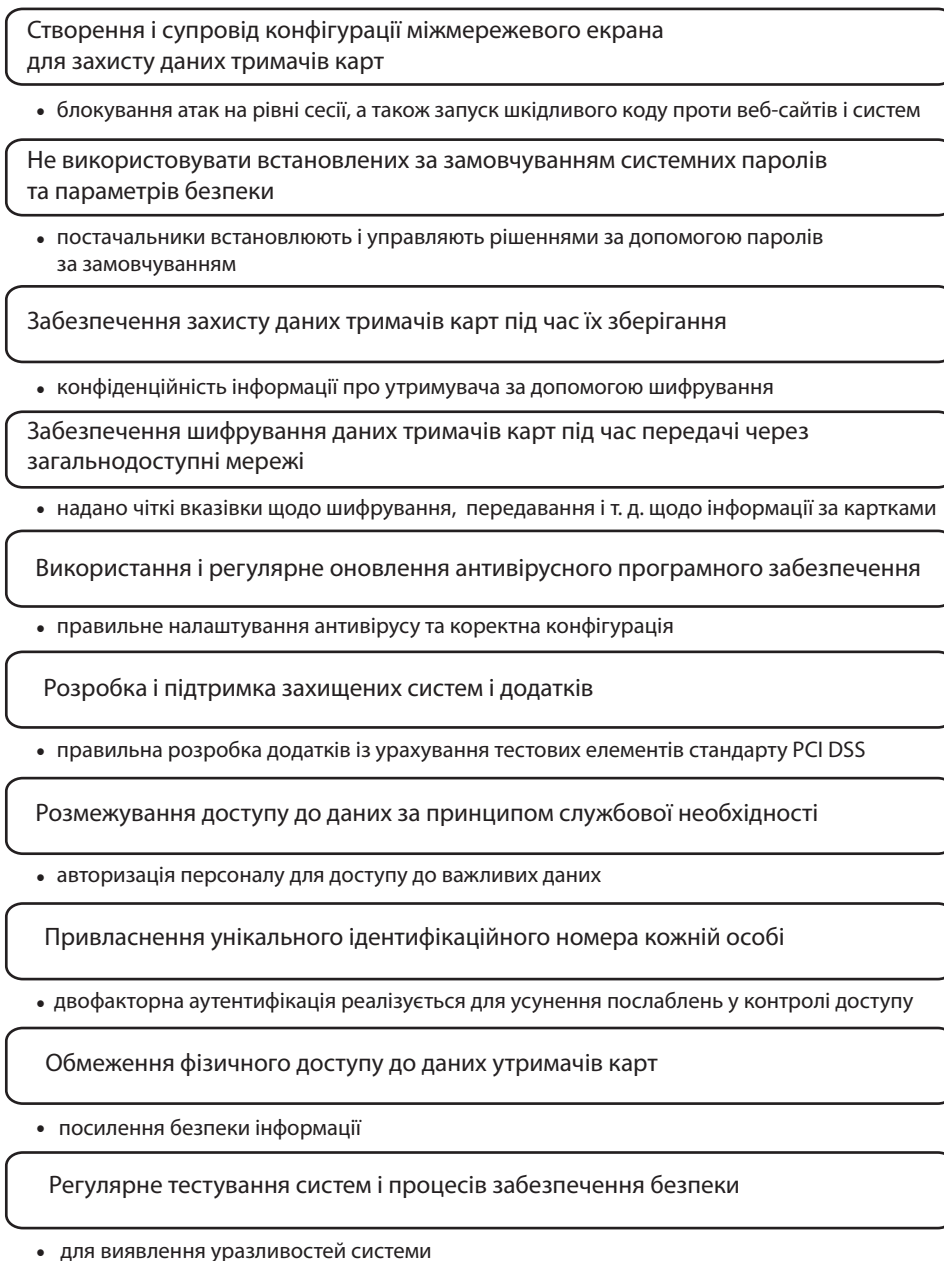

Рис. 4. Вимоги PCI DSS до безпеки платіжних систем

числювальних ресурсів. Відповідно до цього для вирішення завдання запобігання шахрайству доцільно передавати частину функцій управління ризиками безпосередньо держателям карток. На стадії випуску та функціонування картки її держатель зможе сам визначити стандартну для себе модель поведінки.

Для цього банк повинен забезпечити держателя картки можливістю оперативно змінювати параметри моделі її використання. Такий підхід вимагає з боку банку певних ресурсних витрат на доопрацювання програмного забезпечення, розробку нових технологій з управління параметрами картки, доопрацювання програмного забезпечення кол-центру (call-center) та організацію відповідної рекламної кампанії в середовищі держателів карток.

Велике значення має забезпечення клієнта банком можливістю оперативно, за запитом, отримувати

інформацію про стан рахунку, оперативно блокувати або розблокувати картку, оперативно отримувати інформацію про проведення або спроби проведення операцій.

Введення обмежень на використання картки самим клієнтом значною мірою підвищує ефективність роботи систем офлайн-моніторингу банку та дозволяє без фінансових втрат на ранній стадії виявити випадки підробки карток [9].

Заходи щодо мінімізації ризиків при обслуговуванні торгово-сервісної мережі полягають у реалізації комплексу організаційних і технологічних процедур, спрямованих на обмеження можливості проведення несанкціонованих платежів і створення стійкого непривабливого іміджу торгово-сервісної мережі банку для шахраїв.

Організаційні методи спрямовані на підвищення рівня компетентності співробітників торгово-сервісної мережі з прийому карток і вдосконалення методів протидії шахрайству. Особливу увагу необхідно приділяти наочним посібникам і чіткості інструкцій з протидії шахрайству.

Актуальними сьогодні є заходи протидії ризикам шахрайства, що виникають на фоні підвищеної економічної активності суб'єктів господарювання, зокрема під час проведення різних масових заходів.

Саме тому важливими для учасників карткового ринку є подальша координація антишахрайських заходів та приєднання до обміну інформацією відповідно до вимог Закону України «Про платіжні системи та переказ грошових коштів в Україні» [11]. Для попередження та мінімізації ризиків шахрайства основними напрямками роботи мають бути:

1. Надання переваги технічним заходам безпеки перед організаційними при впровадженні вимог стандарту PCI DSS, котрий сьогодні є основним практичним і регламентуючим документом для індустрії платіжних карток.

2. Прискорення обладнання банкоматів антисі-мінговими пристроями, впровадження моніторингу банкоматної мережі для своєчасного попередження несанкціонованих втручань у роботу банкоматів.

3. Посилення заходів безпеки у еквайринговій мережі, зокрема проведення додаткових інструктажів касирів торгово-сервісних підприємств, менеджерів та касирів відділень банків з приводу різновидів шахрайства з платіжними картками.

ВИСНОВКИ

У сучасній глобалізованій економіці розвиток системи безготівкових платежів сприяє збільшенню обсягів споживання різних фінансових продуктів. Операції з платіжними картками є основою функціонування світової банківської системи з огляду на інноваційну платіжну функцію грошей. Шахрайство, як специфічний вид діяльності, із платіжними картками має значний негативний вплив на економіку будь-якої країни світу. Тому необхідно приділяти увагу елементам захисту платіжних карток, що потребує консолідації нормативно-правових, технічних, організаційних, контрольних зусиль між емітентами та реципієнтами платіжних карток, уряду та правоохоронних органів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Кравчук В., Прем'єрова О.** Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання / Аналітичний звіт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Київ: АДЕФ-Україна, 2012. 60 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf

2. Statistics on payment, clearing and settlement systems in CPMI countries / Bank of International Settlements. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.pdf>

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

4. **Ельченко О.** В 2019 году усилится риск перехвата мошенниками «финансового номера» телефона. URL: <https://enovosty.com/news-finance/full/3101-v-2019-godu-usilitsya-risk-perexvata-moshennikami-finansovogo-nomera-telefona-ekspert>

5. Нацбанк розповів про збитки від шахрайства з платіжними картками. URL: https://24tv.ua/natsbank_rozpoviv_pro_zbitkiv_vid_shahraystva_z_platizhnimi_kartkami_n1104240

6. **Кіреєва К.** Світовий досвід використання банківських платіжних карток із чіпами. *Вісник НБУ*. 2011. № 8. С. 41–44.

7. **Харчук М. В.** Аналіз масштабів та основні напрями мінімізації ризиків шахрайства членів міжнародних платіжних систем. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2120>

8. Офіційний сайт ПАТ «ТАСКОМБАНК». URL: <https://tascombank.ua/content/view/259/58/lang,ukrainian/>

9. **Бакай О. В., Брич Т. Б., Лях Ю. В.** Технології захисту банківських міжнародних платіжних карток. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/21472/1/34-184-187.pdf>

10. **Петрущак В.** Пластикові небезпеки. URL: <http://www.gazeta.lviv.ua/articles/2017/08/21/25702/>

11. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

REFERENCES

Bakai, O. V., Brych, T. B., and Lakh, Yu. V. "Tekhnolohii zakhystu bankivskykh mizhnarodnykh platizhnykh kartok" [Technologies of protection of bank international payment cards]. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/21472/1/34-184-187.pdf>

Kharchuk, M. V. "Analiz masshtabiv ta osnovni napriamy minimizatsii ryzykiv shakhraistva chleniv mizhnarodnykh platizhnykh system" [Scale analysis and main directions of minimization of fraud risks of members of international payment systems]. *Efektivna ekonomika*. 2013. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2120>

Kirieleva, K. "Svitovyi dosvid vykorystannia bankivskykh platizhnykh kartok iz chipamy" [Worldwide experience in using bank credit cards with chips]. *Visnyk NBU*, no. 8 (2011): 41-44.

Kravchuk, V., and Premierova, O. "Rynok kartkovykh platezhiv Ukrainy: mizhnarodnyi dosvid ta natsionalne rehu-liuvannia" [Ukrainian card payment market: international experience and national regulation]. *Analitychnyi zvit Instytutu ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii*. 2012. http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf [Legal Act of Ukraine] (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

"Natsbank rozpoviv pro zbytky vid shakhraistva z platizhnymy kartkamy" [National Bank told about damages from fraud with payment cards]. https://24tv.ua/natsbank_rozpoviv_pro_zbitkiv_vid_shahraystva_z_platizhnimi_kartkami_n1104240

Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://bank.gov.ua/>

Ofitsiyni sait PAT «TASKOMBANK». <https://tascombank.ua/content/view/259/58/lang,ukrainian/>

Petrushchak, V. "Plastykovi nebezpeky" [Plastic Dangers]. <http://www.gazeta.lviv.ua/articles/2017/08/21/25702/>

"Statistics on payment, clearing and settlement systems in CPMI countries". Bank of International Settlements. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.pdf>

Yelchenko, O. "V 2019 godu usilitsya risk perekhvata moshennikami «finansovogo nomera» telefona" [In 2019, the risk of interception by phone scammers will increase]. <https://enovosty.com/news-finance/full/3101-v-2019-godu-usilitsya-risk-perexvata-moshennikami-finansovogo-nomera-telefona-ekspert>